

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dijital ve Dijitalleşme Konularını Temele Alan Tezlerin İncelenmesi

Investigation of Theses Based on Digitalization and Digitization Topics in Social Studies Education

Murat SALUR¹

Geliş Tarihi (Received): 05.03.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 21.03.2025

Yayın Tarihi (Published): 15.06.2025

Öz: Bu araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin yapısal, metodolojik ve tematik yönünden incelenmesidir. Araştırmanın kapsamı, YÖK Tez Merkezi veri tabanından elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu çerçevede, sosyal bilgiler eğitimi alanında YÖK Tez Merkezi'nde 2024 yılının ilk yarısına kadar yayınlanmış tüm tezler çalışmaya dahil edilmiştir. “Sosyal bilgiler”, “dijital” ve “dijitalleşme” şeklindeki anahtar kelimeler kullanılarak yapılan aramalar sonucunda toplamda 57 teze erişilmiştir. Bu çalışmada yüksek lisans ve doktora tezleri doküman olarak kullanılmış olup bunlar doküman inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Ayrıca bu araştırmanın analizinde de betimsel içerik analizi kullanılmıştır. İncelenen tezlerin 40'ı yüksek lisans düzeyinde, 17'si ise doktora düzeyindedir. Bu araştırmanın kapsamına alınan tezler, farklı kategorilerde incelenmiştir. Bu kategoriler; tezlerin türünü, yayımlandığı yıl aralığını, araştırmacının cinsiyetini, tez danışmanlarının unvan dağılımlarını, tezlerin yapıldığı üniversiteyi ve enstitüyü, tez konusunu ve bu husustaki anahtar kavramları, araştırmanın yöntemini, desenini, örneklem grubunu ve büyüklüğünü, veri toplama aracını ve yapılan analizleri içermektedir. Yapılan inceleme neticesinde sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşmeyle ilgili yapılan tezlerde en çok; dijital vatandaşlık, dijital öykü, dijital okuryazarlık ve dijital oyun konularına vurgu yapıldığı saptanmıştır. Buna ek olarak tezlerde, en çok nicel yöntemin kullanıldığı, tarama ve yarı deneysel desenin tercih edildiği ve erkek araştırmacıların çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, incelenen tezlerin en çok Mersin ve Atatürk üniversitesinde yapıldığı, öğrenci, öğretmen ve öğretmen adaylarının örneklem olarak seçildiği ve nispeten küçük örneklem gruplarıyla çalışıldığı görülmüştür. Son olarak, yapılan bu çalışma neticesinde de çeşitli öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda; bu çalışma, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularına odaklanmıştır. Bunun yanı sıra, fen, Türkçe, okul öncesi, matematik gibi farklı eğitim alanlarında da benzer çalışmalar yapılabilir, bu alanlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital, Dijitalleşme, Sosyal bilgiler.

&

Abstract: The purpose of the current study is to examine the theses focused on the subjects of digital and digitalization in social studies education. Data of the study were obtained from the YÖK Thesis Centre. All theses published in the YÖK Thesis Centre in the field of social studies education until the first half of 2024 were included in the study. As a result of the search conducted using the keywords “social studies”, “digital” and “digitalization”, a total of 57 theses were reached. In this study, master's and doctoral theses were used as documents and analyzed using the document review method. Additionally, descriptive content analysis was employed in the analysis of this research. The theses were examined in different categories. These categories include the type of theses, the year of publication, the gender of the researcher, the title of the thesis advisors, the university and institute where the theses were written, the thesis topic and the key concepts, the method, design, sample group and size, data collection tools and analyses. As a result of the analysis, it was determined that the greatest emphasis was put on the subjects of digital citizenship, digital story, digital literacy and digital game. It was found that quantitative methods were predominantly utilised. The highest number of theses was written in Mersin and Atatürk universities and students, teachers and pre-service teachers were selected as samples. Finally, various recommendations were presented as a result of this study. In this context, this study focuses on the topics of digital and digitalization in social studies education. Additionally, similar studies can be conducted in various educational fields such as science, Turkish, preschool, and mathematics. The similarities and differences between these areas can be compared.

Keywords: Digital, Digitization, Social studies.

Atıf/Cite as: Salur, M. (2025). Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 796-817, <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1447498>.

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibueft>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Murat SALUR, Fırat Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, murat.salur.4949@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2569-4788

1. GİRİŞ

Farklı kaynaklarda çeşitli şekillerde tanımlanan dijital terimi, genellikle elektronik teknolojiler ile bunların bilgi işleme, depolama ve iletilme süreçleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Türk Dil Kurumu'nda [TDK], dijital kavram olarak "Sayısal verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren" şeklinde ifade edilmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024). Dijital terimi, genellikle elektronik cihazları ya da süreçleri tanımlamak için kullanılsa da aslında verinin elektronik olarak işlenip gösterilmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu süreç, sonsuz bir döngüde kombinasyonlarla bir araya getirilen 1 ve 0'ların veri dizilerine anlam kazandırılmasıyla meydana gelir. Esasında, Türkçede sayısal anlamına gelen dijital, sadece elektronik işlemleri ve araçları değil, aynı zamanda insanlar için önemli olan bilgiyi sayısal yollarla işlemeyi de ifade eder. Böylece bu süreçte, veriden enformasyona dönüşüm sağlanır ve enformasyona anlam yüklenerek bilgi elde edilir. Küreselleşme ile ivme kazanan dijital dönüşüm, verinin sayısal olarak işlenip insanlar tarafından kullanılması anlamına gelir ve bilgiye erişimin önemini ifade eder (Bozkurt, 2021).

Günlük yaşamda sıklıkla kullanılan dijital kavramı, elektronik veya teknolojik araçlarla ilişkilendirilmektedir. Ancak dijital kavramı, temelde verinin sayısal formatta gösterilmesi ve işlenmesi süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreç ise kendini çeşitli teknolojik araçlarla (bilgisayar, tablet, laptop, cep telefonu, dijital kameralar vb.) göstermekte ve birtakım dijital ortamlarda (internet, medya, sosyal medya, çeşitli dijital platformlar vb.) meydana gelmektedir. Genel olarak teknolojiye ve daha özelde ise bilgi teknolojilerindeki muazzam gelişmeler, dijital kavramını hayatımızın ayrılmaz birer parçası hükmüne getirdiği söylenebilir. Ayrıca bu kavram, bilgiye erişim hususunda ve iletişim konusunda da oldukça önem arz eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, dijital teknolojilerin günlük yaşama entegrasyonu dijitalleşme olarak adlandırılmaktadır. Dijitalleşme ise, bilgi ve iletişim teknolojilerinin iş süreçlerine, eğitim sistemlerine ve genel anlamda sosyal etkileşimlere entegre edilmesi sürecini ifade ettiği söylenebilir.

TDK'ye göre, dijitalleşme ise "Sayısallaşma" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Dijitalleşme terimi, köken olarak İngilizcede bulunan "Digitalisation" kelimesinden dilimize geçmiştir. Bu kelime, bilginin dijital bir formata dönüştürülme sürecini ifade etmektedir. Bu süreç ise kâğıt taşıyıcılarının elektronik formata ve fotoğrafların ekran görüntülerine dönüştürülmesini içermektedir. Ancak, dijitalleşme sadece bilgi ve belgelerin elektronik formata dönüşmesi değildir; aynı zamanda dijitalleşme büyük veri tabanlarını ve tüm faaliyetlerin bir anlamda otomatikleşmesini de ifade etmektedir (Panchenko & Dovhenko, 2023). Öte yandan Ersöz ve Özmen (2020), dijitalleşmeyi; bilgi, belge, doküman veya dosyaların bir bilgisayar vasıtasıyla sinyallere dönüştürülerek erişilebilir bir biçimde dijital platformlara aktarılması süreci şeklinde tanımlamaktadır. Dijitalleşme, bilhassa son dönemde pek çok alandaki teknolojik ilerlemeye önemli katkıda bulunan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijitalleşme; sözlerin, mektupların ya da resimlerin yani kısaca analog mesajların, elektronik olarak işlenebilen ve depolanabilen sinyallere dönüştürülmesi sürecini ifade etmektedir. Ses, görüntü ve metinler sayısallaştırıldığında, kolayca bir araya getirilip tek bir platforma veya sisteme entegre edilebilir, böylece bilginin bütünleştirilmesi mümkün hale gelir. Dijitalleşmenin etkileri sadece telekomünikasyon alanıyla sınırlı değildir; aynı zamanda dijitalleşme ses, görüntü ve metinlerin birlikte işlenmesini kolaylaştırması neticesinde geniş bir multimedya uygulaması imkanını da sunmaktadır (Ormanlı, 2012).

Şeker (2014), dijitalleşmeyi; bir varlığın (ses, resim, metin, mesaj, bilgi, belge, dosya, doküman vb.) dijital platforma aktarılması, burada modellenmesi ve temsil edilmesi süreci olarak tanımlamaktadır. Özellikle, internetin gelişip hızla yaygınlık kazanması sonucunda dijitalleşme kavramı oldukça önem kazanmıştır. Nitekim internetteki hızlı gelişmeler; nesneleri, varlıkları ya da bilgileri dijital ortama kolayca aktararak saklanabilir, kopyalanabilir, istenilen şekilde arşivlenebilir ve dünyanın her yerine hızla paylaşılabılır veya iletilir bir formata dönüştürmüştür. Haliyle tüm bu imkanlar ve fırsatlar, bireylerin zaman ve maliyet açısından tasarruf etmelerini kolaylaştırmıştır. Yücel ve Adiloğlu (2019), dijitalleşmeyi, teknolojik veya

elektronik cihazlar yoluyla verilerin sayısallaştırılması şeklinde ifade etmektedir. Bunun yanı sıra, dijitalleşme pek çok avantajı da beraberinde getirmektedir. Şöyle ki; elektronik sistemlerin ileri bir teknolojiyle entegre edilmesi neticesinde daha geniş bilgilere ve daha detay verilere daha az çaba ve daha az maliyetle ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Özetle dijitalleşme; gelişmiş teknolojik cihazlar vasıtasıyla analog mesajların (ses, görüntü, metin, resim, el çizimleri, belge, doküman vb.), dijital platforma entegre edilerek; modellenabilir, depolanabilir, kopyalanabilir, yeniden üretilebilir ve paylaşılabılır bir formata dönüştürülmesini ifade etmektedir. Bütün bu süreç ise veri ve iletişimi de dönüştürüp sayısallaştırmaktadır (Ersöz & Özmen, 2020). Bütün bunların ötesinde dijitalleşme; otonom yani kendi kendini yöneten sistemlerin, insansız iş akışlarının ve diğer ileri teknolojilerin entegrasyonunu da içermektedir (Akalın & Veranyurt, 2020). Kısaca muazzam bir değişim ve dönüşümü ifade eden dijitalleşme, günümüzde; iletişimden ulaşım, eğlenceden üretime, iş sektöründen mimariye değin pek çok farklı alanı ciddi anlamda etkilediği ve yenilikçi paradigmlar oluşturduğu söylenebilir. Dijitalleşmenin etkilediği en önemli alanlardan biri de kuşkusuz eğitimidir. Nitekim, dijitalleşen dünyada eğitim alanında da büyük dönüşümler yaşanmakta ve öğrenme ortamında dijital araçlar öğrencilere çeşitli ve erişilebilir öğrenme imkanları sunmaktadır (Islam ve Jahan, 2018). Ayrıca, Habibi ve Zabardast (2020) eğitimde dijitalleşmenin, bilgiye erişimi kolaylaştırdığını ve öğrenme süreçlerinin etkinliğini artırdığını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, eğitim sürecinde dijital araçların kullanılması ve eğitimin dijitalleştirilmesi çeşitli avantajlar sunar. Bu avantajlar kısaca şu şekilde sıralanabilir (Akinyemi vd., 2022; Makosa, 2013):

- Öğrenme ortamında, dijital temelli zengin ve çeşitli eğitsel kaynakların kullanımını artırır.
- Öğrencilerin ilgi ve dikkatini artırır.
- Bilgiye erişimi hızlandırır ve kolaylaştırır.
- İnteraktif araçlar aracılığıyla sınıf içi etkileşimi güçlendirir.
- Geleneksel eğitim yöntemlerine kıyasla maliyetleri düşürür.
- Daha etkili, erişilebilir, bireyselleştirilebilir ve denetlenebilir öğrenme ortamı sunar.

Eğitimde dijitalleşmenin sağladığı bu avantajlar, öğrenme süreçlerini modernleştirerek daha etkin ve kaliteli eğitim ve öğretim süreçleri sağlayabilir.

Dijital ve dijitalleşme konularını önemle vurgulayan derslerden birinin de sosyal bilgiler dersi olduğu söylenebilir. Nitekim, sosyal bilgiler dersi öğretim programı incelendiğinde, öğrencilere kazandırılmaya çalışılan yetkinliklerde, temel becerilerde ve özel amaçlarda dijital ve dijitalleşme olgularına geniş yer verildiği görülmektedir (Salur, 2023). Bunun yanı sıra, sosyal bilgiler dersi öğretim programı öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerini geliştirme hedefini taşır. Bu sayede öğrencilerin, günlük yaşamlarında teknolojiyi ve iletişim araçlarını eleştirel bir bakış açısıyla kullanabilir, bilgilere hızlıca erişebilir, edindikleri bilgileri değerlendirip yorumlayabilir, saklayabilir ve yeniden üretebilir olmaları amaçlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Bu anlamda, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin metodolojik ve tematik yönünden incelenerek bu alandaki genel eğilimlerin belirlenmesinin önem arz ettiği söylenebilir.

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde pek çok çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Şöyle ki; Akgül (2017) dijitalleşmenin din boyutunu, Arısoy (2022), Balyer ve Öz (2018), Ermakova (2020), Frolova vd., (2020), Islam ve Jahan (2018), Kalimullina vd., (2021), Makarova ve Makarova (2018), Meier ve Poweleit (2023), Prokopenko (2021), Shah ve Shah (2023), Titarenko (2023) ve Tursunaliyevich ve Rahmat (2021) eğitimde dijitalleşmeyi, Atatanır (2022) iş yaşamında dijitalleşme boyutunu, Bozkurt vd., (2021) dijital bilgi çağını, Değirmencioğlu (2016) dijitalleşmenin gazeteciliğe etkisini ve Salur (2023) öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik metaforik algılarını incelemişlerdir. Ancak, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin incelenmesine yönelik yapılmış bir çalışmaya

rastlanılmamıştır. Bu çalışma ile literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi ve ilgili alana katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin yapısal, metodolojik ve tematik yönünden incelenmesidir. Bu kapsamda aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır.

1. Dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin lisansüstü eğitim düzeylerine göre dağılımı ne şekildedir?
2. İncelenen tezlerdeki araştırmacıların cinsiyet dağılımı ve tezlerin yıllara göre dağılımı nasıl farklılık göstermektedir?
3. İlgili tezlerin danışmanlarının unvan dağılımı ile tezlerin yapıldıkları üniversite ve enstitü dağılımı nasıldır?
4. İncelenen tezlerin konu dağılımı ve odaklandıkları anahtar kavramların dağılımları ne şekildedir?
5. İncelenen tezlerde hangi yöntemler kullanılmış ve hangi desenler (model) tercih edilmiştir?
6. İncelenen tezlerde hangi örneklem gruplarına başvurulmuş ve örneklem büyüklüğü nasıl bir dağılım sergilemiştir?
7. İlgili tezlerde kullanılan veri toplama araçları nelerdir ve bu tezler kapsamında hangi analizler kullanılmıştır?

1.2. Araştırmanın önemi

Sosyal bilgiler eğitiminin içeriğinde dijital ve dijitalleşme terimleri geniş yer tutmaktadır ve bunlar önemle ifade edilmektedir. Nitekim, sosyal bilgiler dersi müfredatı incelendiğinde; temel beceriler, özel amaçlar ve yetkinlikler bölümlerinde dijital ve dijitalleşme kavramlarının önemine vurgu yapıldığı ve öğrencilere dijital yetkinlik kazandırma hususunda özel bir çabanın yer aldığı görülebilir (Salur, 2023). Dolayısıyla, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin incelenmesinin ve bu hususta genel eğilimlerin belirlenmesinin önem arz ettiği söylenebilir. Ayrıca, bu tezlerin incelenmesi, sosyal bilgiler eğitimindeki dijital ve dijitalleşme temelli çalışmaların mahiyeti hakkında genel bir fikir vermesi, bu süreçte ışık tutması ve gelecekte yapılacak araştırmalara bir kaynak teşkil etmesi bağlamında önem taşımaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin incelenmesine yönelik yapılmış olan bu çalışmada yüksek lisans ve doktora tezleri doküman olarak kullanılmış olup bunlar doküman inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Doküman inceleme yöntemi, araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak niteliğindeki çeşitli dokümanların toplanması, incelenmesi, sorgulanması ve analiz edilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Özkan, 2019).

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

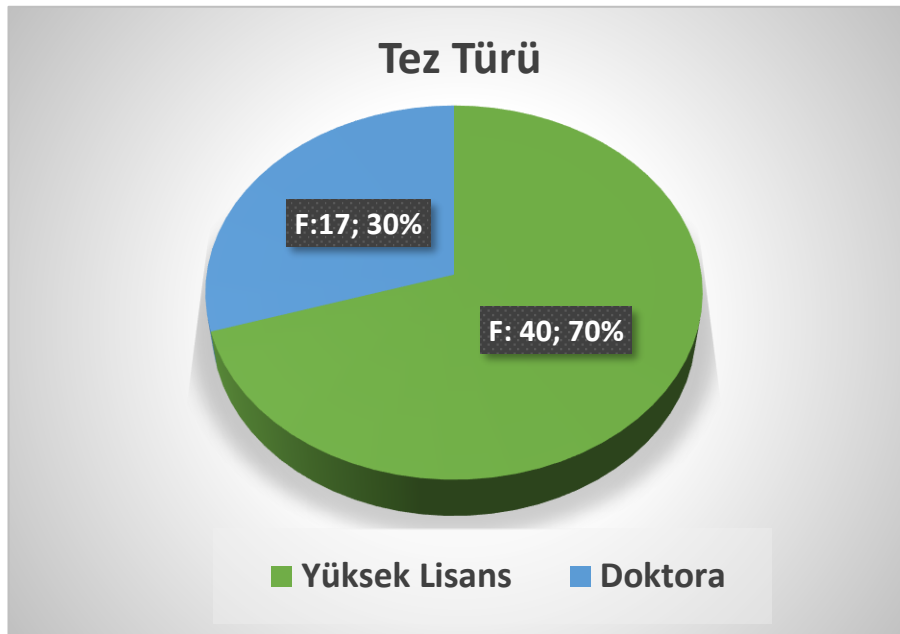
Bu araştırmanın evrenini, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezler teşkil etmektedir. Bu evren kapsamında ise YÖK Tez Merkezi'nde çalışma konusuna uygun olan ve 2024 yılının ilk yarısına kadar tamamlanan tezler örneklem olarak seçilmiştir. Bu çalışmada ise amaçlı örnekleme yöntemi bağlamında ele alınan ölçüt örnekleme yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Temelde ölçüt örnekleme, belirli özelliklere ya da kriterlere dayalı olarak örnekleme seçme sürecini ifade

eder. Bu kriterler, daha önceden hazırlanmış kriterler listesi şeklinde olabileceği gibi araştırmacılar tarafından da oluşturulabilir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu çalışmada, araştırmacı tarafından oluşturulmuş kriterler ise şu şekildedir:

- ✓ İncelenen tezler, sosyal bilgiler eğitimi alanında yer almalıdır.
- ✓ İncelenen tezlerinin odak noktası, “dijital” ve “dijitalleşme” konuları olmalıdır.
- ✓ İncelenen tezlerin erişilebilir olması gerekmektedir.
- ✓ İncelenen tezlerin akademik düzeyi, yüksek lisans veya doktora seviyesinde olmalıdır.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmanın kapsamı, YÖK Tez Merkezi veri tabanından elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu çerçevede, Sosyal bilgiler eğitimi alanında YÖK Tez Merkezi'nde 2024 yılının ilk yarısına kadar yayınlanmış tüm tezler çalışmaya dahil edilmiştir. “Sosyal bilgiler”, “dijital” ve “dijitalleşme” şeklindeki anahtar kelimeler kullanılarak yapılan aramalar sonucunda toplamda 57 teze erişilmiştir. Bu araştırma kapsamına dahil edilen tezler yapısal, metodolojik ve tematik yönünden detaylı bir şekilde incelenmiş olup tablo ve grafiklerle desteklenmiştir. İncelenen tezlerin eğitim seviyesine göre dağılımı Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1. Lisansüstü eğitim seviyesine göre tezlerin dağılımı

Grafik 1’de de görüldüğü gibi incelenen tezlerin 40 (%70)’ı yüksek lisans düzeyinde, 17 (%30)’si ise doktora düzeyindedir. Sosyal bilgiler eğitiminde, dijital ve dijitalleşme konularını temele alan toplamda 57 adet tez, tek tek incelenerek bulgular bölümünde sunulmuştur.

2.4. Verilerin analizi

Bu çalışmada, betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma kapsamında ele alınan ve sistemli bir yaklaşımla gerçekleştirilen betimsel içerik analizi, belirli bir konuda yapılmış tüm çalışmaların incelenmesini ve genel eğilimlerin belirlenmesini içermektedir. Bu yöntem, araştırma sonuçlarının sınıflandırılması ve değerlendirilmesine odaklanarak derinlemesine bir analiz imkânı sunar (Çalık & Sözbilir, 2014; Suri & Clarke, 2009). Esasında betimsel içerik analizi, belirli bir alanda yapılmış çeşitli nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenmesini amaçlayarak bu husustaki genel eğilimleri ortaya çıkarmayı hedefler. Böylece, elde edilen sonuçlar, gelecekte planlanan çalışmalara ışık tutması beklenmektedir (Ültay vd., 2021). Bu çalışmada da betimsel içerik analizinin tercih edilmesinin esas nedeni,

sosyal bilgiler eğitimi alanında dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin derinlemesine incelenmesi ve bu alandaki genel eğilimlerin ortaya çıkarılmasıdır. Bu yöntemin kullanılmasıyla, elde edilen sonuçların, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularıyla ilgili gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması ve bu hususta çalışma yapacak araştırmacılara fikir vermesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmanın kapsamına alınan tezler, farklı kategorilerde incelenmiştir. Bu kategoriler; tezlerin türünü, yayımlandığı yıl aralığını, araştırmacının cinsiyetini, tez danışmanlarının unvan dağılımlarını, tezlerin yapıldığı üniversiteyi ve enstitüyü, tez konusunu ve bu husustaki anahtar kelimeleri, araştırmanın yöntemini, desenini, örneklem grubunu ve büyüklüğünü, veri toplama aracını ve yapılan analizleri içermektedir. Bu veriler ise, evvela Excel formatına dönüştürülmüş ve betimsel istatistikler ile analiz edilmiştir. Buna ek olarak, çalışma verilerinin frekans ve yüzde hesapları da yapılmıştır. Bu analizlerin sonucunda, elde edilen sayısal verilerin daha net ve anlaşılır olması için tablolar ve grafikler hazırlanmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla, ilgili bütün tezler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, gözden geçirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Ayrıca, veri toplama sürecine dair detaylı bilgiler sunulularak şeffaflık sağlanmıştır. Bunun yanı sıra, güvenilirlik hesaplamaları için [görüş birliği / (görüş birliği + görüş ayrılığı) x 100] formülü kullanılmıştır (Miles & Huberman, 1994). Yıldırım ve Şimşek (2006), bu tür çalışmalarda güvenilirliği sağlamak için en az %70 uyum gerektiğini vurgulamıştır. Bu çalışmada yapılan karşılaştırmalar sonucunda, araştırmanın uyum yüzdesi %95 olarak tespit edilmiştir. Bundan dolayı, bu çalışmanın güvenilirlik düzeyi oldukça yüksek olduğu ifade edilebilir.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

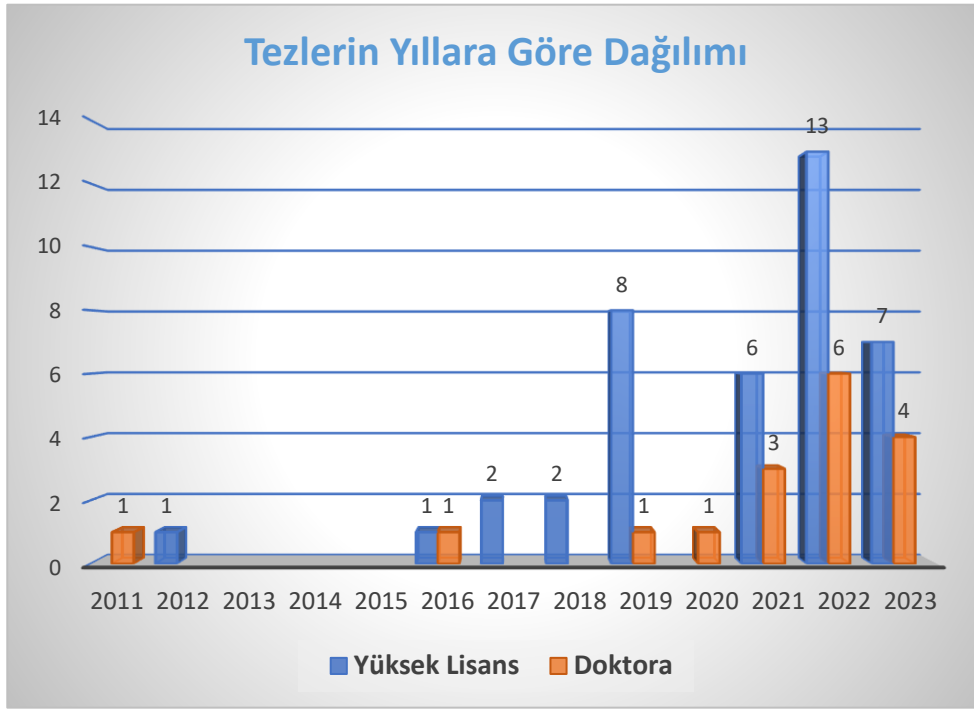
3. BULGULAR

Bu bölümde, dijital ve dijitalleşme konularını temele alan sosyal bilgiler eğitimindeki tezlerden ulaşılan bulgular aşağıda sırasıyla sunulmuştur. İncelenen tezlerin cinsiyete göre dağılımları Grafik 2’de gösterilmiştir.

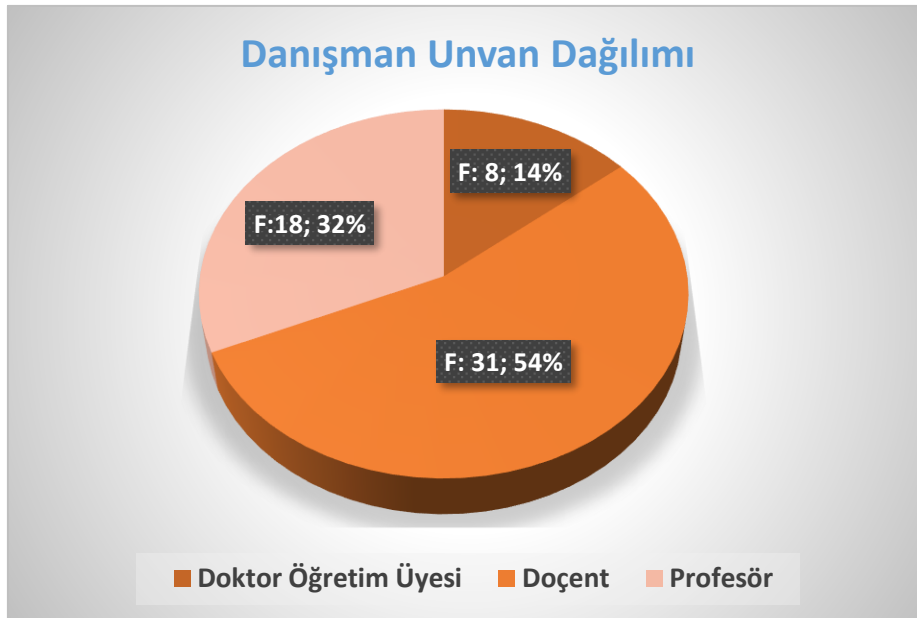
Grafik 2. Araştırmacıların cinsiyet dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde, araştırmacıların 33 (%58)'ünün erkek, 24 (%42)'ünün kadın olduğu ve erkek araştırmacıların kadın araştırmacılara nazaran dijital ve dijitalleşme konularında daha fazla tez çalışması yaptığı görülmüştür. İlgili tezlerin yıllara göre dağılımı ise Grafik 3'te sunulmuştur.

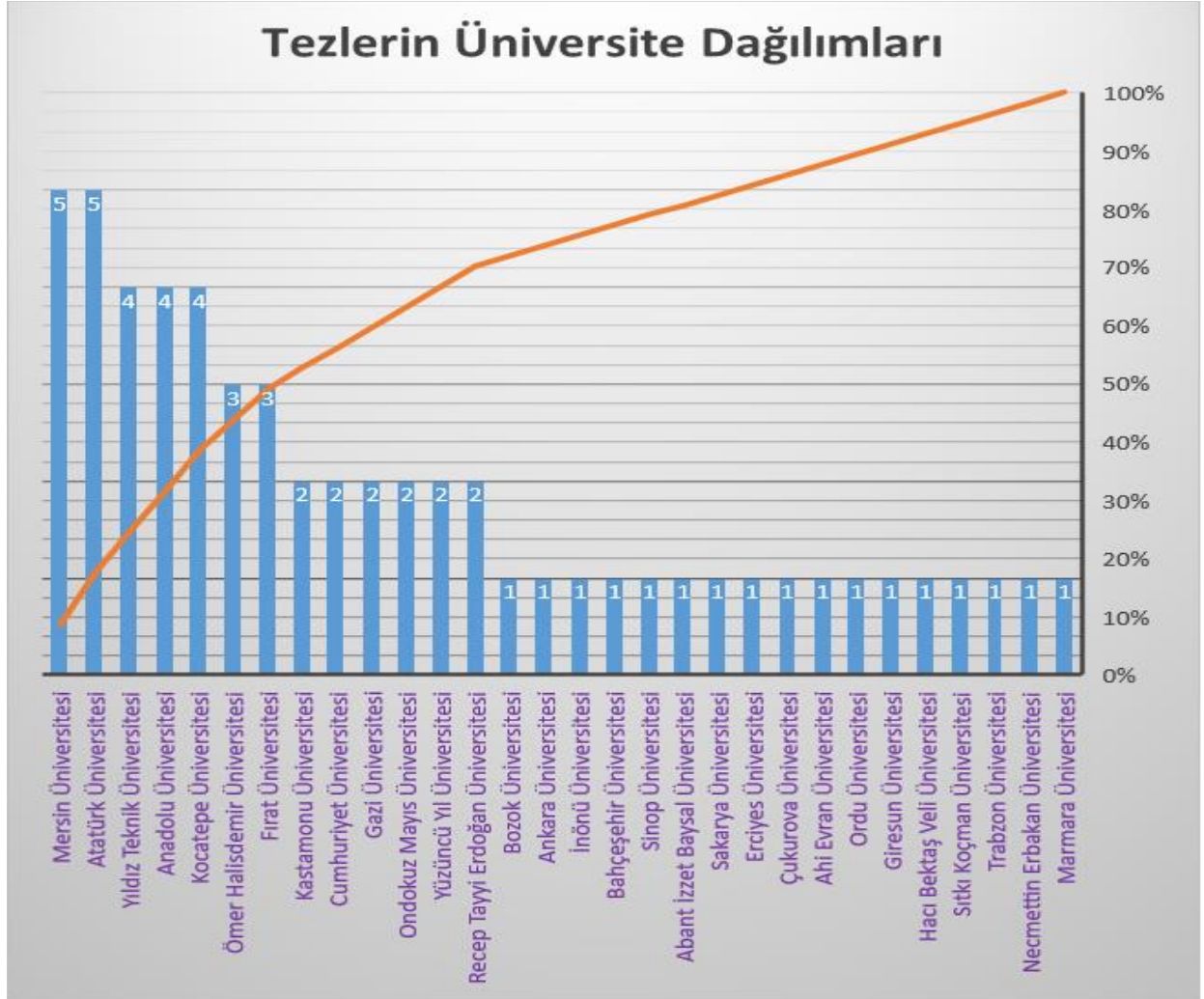
Grafik 3. İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımı

Grafik 3'ten anlaşılabacağı üzere, sosyal bilgiler eğitimi alanındaki dijital ve dijitalleşme konularını temel alan tezler ilk olarak 2011'de yapılmıştır. Ancak, bu konuda yapılan çalışmaların önemi ve popüleritesinin artmasıyla birlikte, 2019 ve sonrasında yapılan tezlerin sayısında belirgin bir artış görülmektedir. İncelenen tezlerin danışman unvanlarının dağılımı ise Grafik 4'te sunulmuştur.

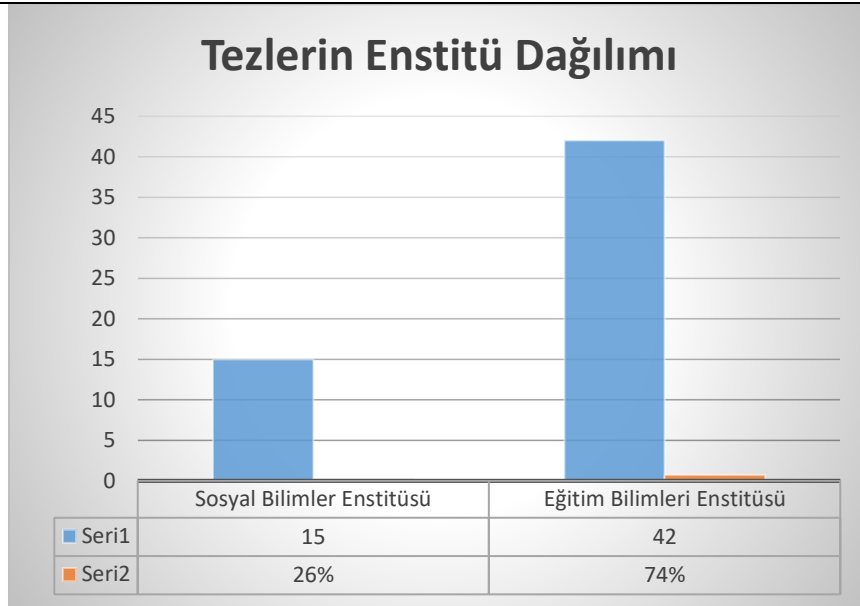
Grafik 4. İncelenen tezlerin danışman unvanlarının dağılımı

Grafik 4'ten de anlaşılacağı üzere, incelenen tezlerin danışmanlarının çoğunluğu (%54) doçent unvanına sahiptir. En az unvan dağılımı ise %14 ile doktor öğretim üyesi unvanına aittir. İncelenen tezlerin üniversitelere göre dağılımı ise Grafik 4'te gösterilmiştir.

Grafik 5. İncelenen tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Grafik 5'te de görüleceği üzere, araştırmaya dahil edilen toplamda 57 tezin, 10 (%17,6)'u Mersin ve Atatürk Üniversitesinde, 12 (%21)'si de Yıldız Teknik, Anadolu ve Kocatepe Üniversitesinde yapıldığı saptanmıştır. Sosyal bilgiler eğitiminde, dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezler Grafik 5'te de belirtilen 30 üniversitede yapılmış olup bunların %38,6'sı yukarıda zikredilen ilk 5 üniversiteye aittir. Bu verilere dayanarak, söz konusu üniversitelerin, ilgili alanda önemli bir etki ve katkı sağladığı sonucuna varılabilir. İncelenen tezlerin enstitü dağılımı ise Grafik 6'da sunulmuştur.

Grafik 6. İncelenen tezlerin enstitüye göre dağılımı

Grafik 6'dan da anlaşılacağı üzere, incelenen tezlerin %74'ünün eğitim bilimleri enstitüsü, %26'sının da sosyal bilimler enstitüsünde yapıldığı saptanmıştır. İncelenen tezlerin konusuna ilişkin bilgiler ise Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Dijital ve Dijitalleşme ile İlgili Tezlerin Konusu

Tez Konusu	F	%
Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri	9	15,79
Öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık durumu	8	14,04
Dijital öykünün öğrenci başarısına ve tutuma etkisi	7	12,28
Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital oyuna ilişkin görüşleri	3	5,26
Dijital öykülerle sosyal bilgiler öğretimi	2	3,51
Öğretmen görüşleri bağlamında dijital hikâye kullanımı	2	3,51
Dijital oyunun öğrenci başarısına ve tutuma etkisi	2	3,51
Dijital öğrenme materyallerinin etkililiği	1	1,75
Öğretmenlerin Türk dünyası dijital vatandaşlığına ilişkin görüşleri	1	1,75
Öğretmen adaylarının dijital teknolojilere ilişkin tutumları	1	1,75
Dijital çizgi romanın öğrencilerin başarısına ve tutuma etkisi	1	1,75
Dijital etik kavramına ilişkin öğretmen görüşleri	1	1,75
Sosyal bilgilerde dijital hikâye kullanımı	1	1,75
Dijital kavram karikatürlerinin sosyal bilgilerde öğretimi	1	1,75
Dijital vatandaşlığa dayalı etkinlikler	1	1,75
Dijital zaman çizelgesinin sosyal bilgilerde kullanımı	1	1,75
Sosyal bilgilerde dijital harita kullanımı	1	1,75

Tablo 1'in Devamı

Dijital ve Dijitalleşme ile İlgili Tezlerin Konusu

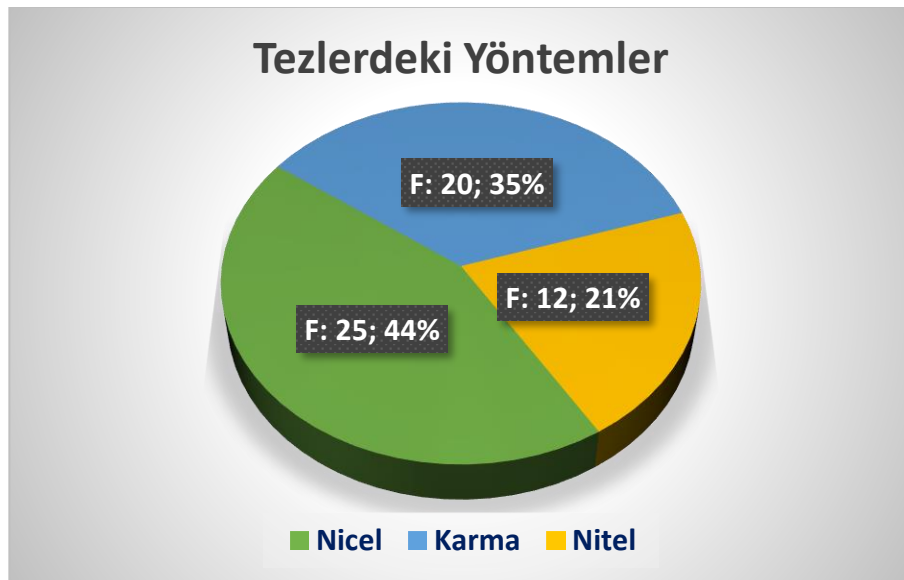
Tez Konusu	F	%
Öğrencilerin dijital güvenlik yeterlik incelenmesi	1	1,75
Dijital oyunun finansal okuryazarlığa etkisi	1	1,75
Dijital öykünün vatanseverlik değerinin kazandırılmasına olan etkisi	1	1,75
Dijital vatandaşlık eğitiminin öğretim programıyla karşılaştırılması	1	1,75
Ders kitaplarında dijital vatandaşlık	1	1,75
Dijitalleşmenin sosyal bilgilere yansması	1	1,75
Dijital çizgi romanların öğretmen görüşlerine göre incelenmesi	1	1,75
Dijital öykü temelli yaklaşımın geliştirilmesi	1	1,75
Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri	1	1,75
Dijital oyunların sosyal bilgiler dersine etkisi	1	1,75
Sosyal bilgilerde dijital vatandaşlık	1	1,75
Öğretmen adaylarının dijital materyal deneyiminin değerlendirilmesi	1	1,75
Öğretmenlerin dijital yetkinlik düzeyleri	1	1,75
Öğrencilerin dijital oyun bağımlılığının incelenmesi	1	1,75
TOPLAM	57	100

Tablo 1'de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri (%15,79), öğretmen ve öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık durumu (%14,04) ve dijital öykünün öğrenci başarısına ve tutuma etkisi (%12,28) konuları oransal olarak en fazla yapılan çalışmalar arasında yer almaktadır. Bunu sırasıyla; öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının dijital oyuna ilişkin görüşleri (%5,26), dijital öykülerle sosyal bilgiler öğretimi (%3,51), öğretmen görüşleri bağlamında dijital hikâye kullanımı (%3,51) ve dijital oyunun öğrenci başarısına ve tutuma etkisi (%3,51) konuları takip etmiştir. Bu verilerden hareketle, dijital teknolojinin eğitimdeki çeşitli yönlerinin araştırıldığı ve bilhassa dijital okuryazarlık ve dijital vatandaşlık konularının önemli bir odak noktası teşkil ettiği söylenebilir. İncelenen tezlerdeki anahtar kavramalara ilişkin bilgiler Grafik 7'de sunulmuştur.

Grafik 7. İncelenen tezlerin anahtar kavramalara göre dağılımı

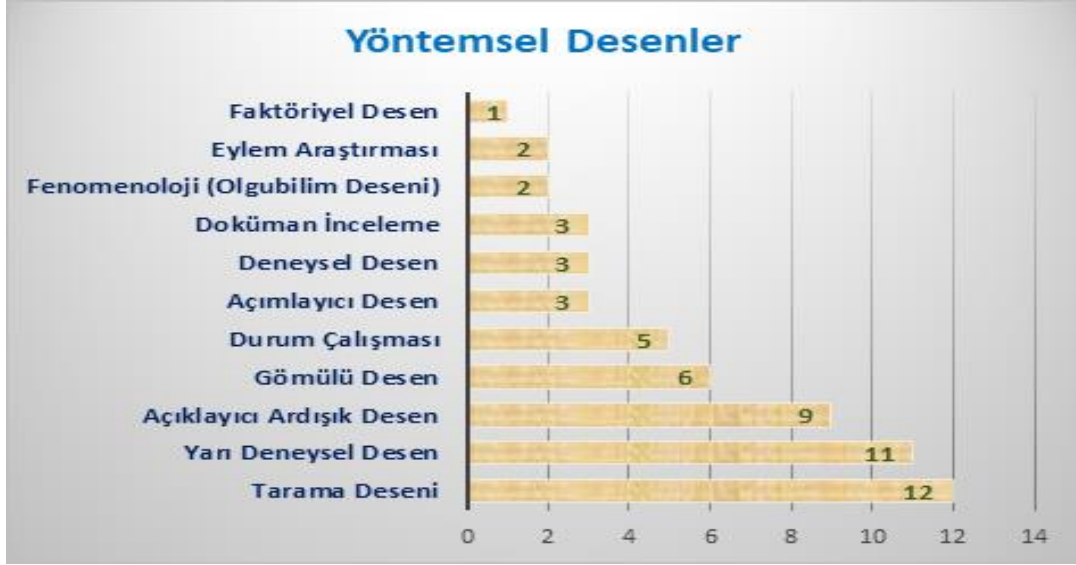
Grafik 7 incelendiğinde, dijital ve dijitalleşme konularını temel alan tezlerde en yaygın anahtar kavramlar sırasıyla şunlardır: dijital vatandaşlık 14 (%24,56), dijital öykü 11 (%19,30), dijital okuryazarlık 9 (%15,79) ve dijital oyun 8 (%14,04). Bu durum, araştırmacıların dijital vatandaşlık konusundaki eğitimin, dijital öykü anlatımının etkisinin, dijital okuryazarlığın eğitime yansımalarının ve dijital oyunların eğitimdeki rolünün daha fazla incelendiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir. İncelenen tezlerdeki yöntemle ilişkin bilgiler Grafik 8’de gösterilmiştir.

Grafik 8. İncelenen tezlerin yöntemsel dağılımı

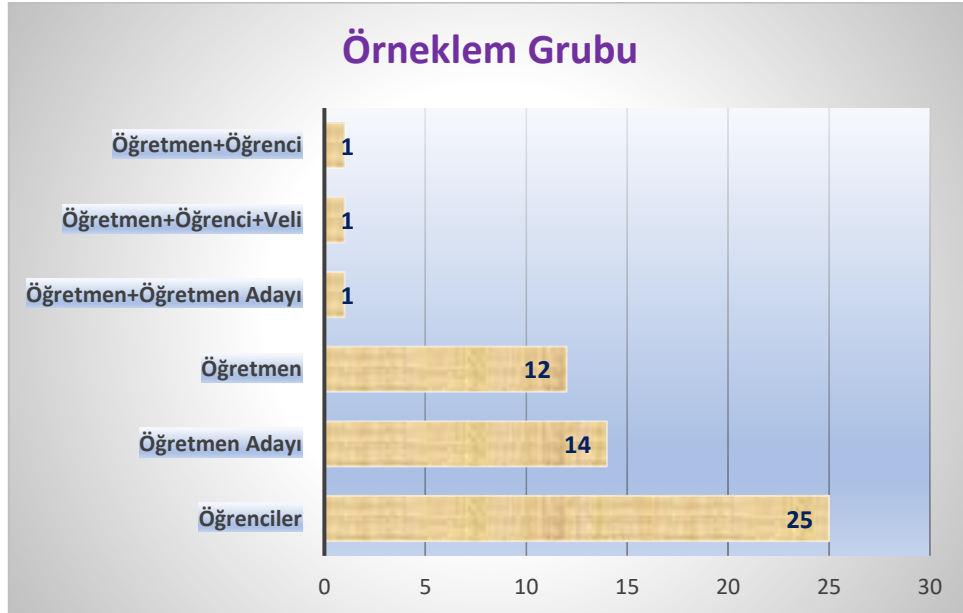
Grafik 8’den de anlaşılacağı üzere, incelenen tezlerde en fazla nicel yöntem (%44) ve akabinde karma yöntem (%35) kullanılmıştır. En az kullanılan yöntem ise nitel yöntem (%21) olarak saptanmıştır. Bu verilerden hareketle, araştırmacıların genellikle sayısal verilere dayalı analizler ve karma yöntemlerle

derinlemesine araştırmalar yaptığını söylenebilir. Nitekim, nicel yöntemin öne çıkması, bu alanda daha fazla sayısal veri toplandığını ve analiz edildiğini gösterirken, karma yönteminin ise nicel ve nitel verileri bir araya getirerek kapsamlı bir değerlendirme sunabildiğini göstermektedir. İncelenen tezlerde tercih edilen desenler ise Grafik 9’da sunulmuştur.

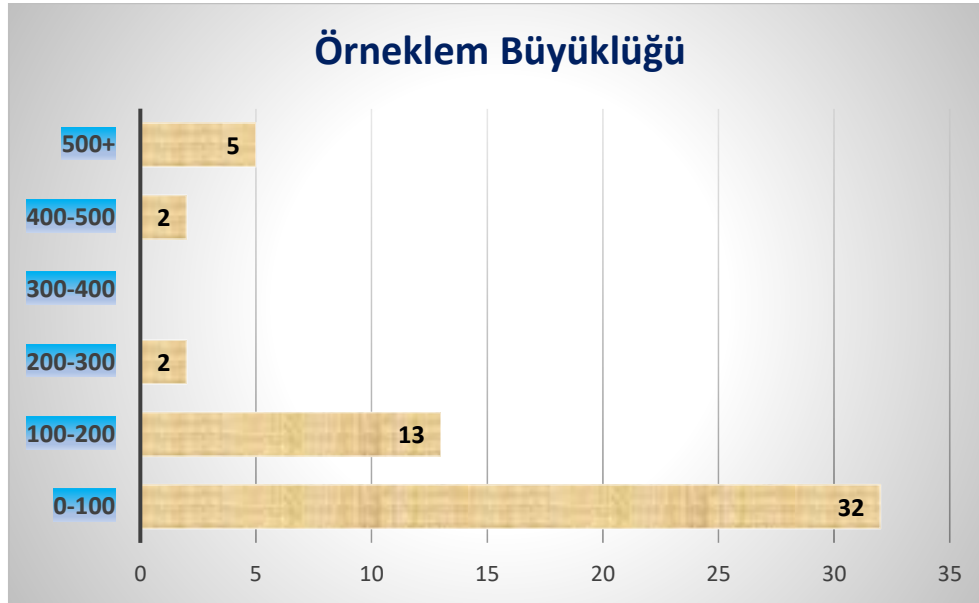
Grafik 9. İncelenen tezlerin yöntemsel desen dağılımı

Grafik 9’ dan da anlaşılacağı üzere, dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezler içinde oransal olarak en fazla; tarama deseni 12 (%21,05), yarı deneySEL desen 11 (%19,30) ve açıklayıcı ardışık desen 9 (%15,7) kullanılmıştır. Bahsi geçen üç desenin toplamı %56,14’tür. Dolayısıyla yapılan çalışmaların yarısından fazlasında bu üç desen tercih edilmiştir. Tarama deseni, genellikle geniş kapsamlı veri toplama amaçlı kullanılırken, yarı deneySEL ve açıklayıcı ardışık desenler daha spesifik araştırma sorularına yanıt bulmak için tercih edilmiş olabilir. İncelenen tezlerin örneklem grupları Grafik 10’da gösterilmiştir.

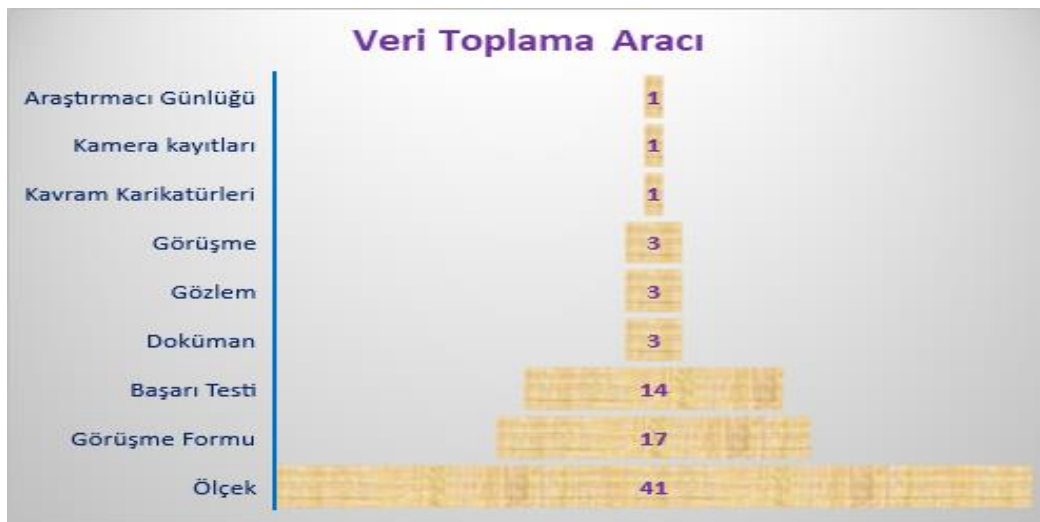
Grafik 10. İncelenen tezlerin örneklem grubu dağılımı

Grafik 10 verilerinde hareketle, dijital ve dijitalleşme konularını temel alan tezlerde en yaygın örneklem gruplarının öğrenciler, öğretmen adayları ve öğretmenler olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin oranı %46,3 (25), öğretmen adaylarının oranı %25,9 (14) ve öğretmenlerin oranı %22,2 (12) olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmaya 57 tez dahil edildiği halde burada 54 tezin yer almasının nedeni, kimi tezlerde doküman incelenmesinin yapılmış olmasından ve bu sebeple örneklem grubunun yer almamasından kaynaklıdır. İncelen tezlerin örneklem grubu büyüklüğü ise Grafik 11’de sunulmuştur.

Grafik 11. İncelenen tezlerin örneklem büyüklüğünün dağılımı

Grafik 11 incelendiğinde, ilgili tezlerin 32 (%59,3)’si 0-100 aralığında, 13 (%24,1)’ü de 100-200 aralığında yapıldığı görülmüştür. Bu sebeple, dijital ve dijitalleşme konularını temele alan sosyal bilgiler eğitimindeki tezlerde nispeten küçük örneklem gruplarının tercih edildiği söylenebilir. Bu araştırmaya 57 tez dahil edildiği halde burada 54 tezin örneklem büyüklüğünün yer almasının nedeni, kimi tezlerde doküman incelenmesinin yapılmış olmasından ve bu sebeple örneklem grubunun büyüklüğünün yer almamasından kaynaklıdır. İncelenen tezlerin veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler Grafik 12’de sunulmuştur.

Grafik 12. İncelenen tezlerin veri toplama araçlarındaki dağılımı

Grafik 12 incelendiğinde, ilgili tezlerin veri toplama araçlarının 41 (%48,8)’i ölçek, 17 (%20,2)’si görüşme formu ve 14 (%16,7)’ü ise başarı testinden oluştuğu saptanmıştır. Veri toplama araçları içerisinde ölçeklerin

en yaygın araç olarak kullanılması; araştırmacıların, katılımcıların dijital ve dijitalleşme hususlarında bilgi, tutum ve becerilerini ölçmeye odaklandığını göstermektedir. Bu araştırmaya 57 tez dahil edildiği halde burada 84 veri toplama aracının yer almasının nedeni, kimi tezlerde birden fazla veri toplama aracını kullanmasından kaynaklanmaktadır. İncelenen tezlerin analizleri ise Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Dijital ve Dijitalleşme ile İlgili Tezlerde Yapılan Analizler

Analizler	F	%
Fark Testleri	T Testi	30
	ANOVA	17
	Mann Whitney-U	10
	Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	9
	ANCOVA	5
	Kruskal Walls	3
	Toplam	74
Betimsel Analizler	Frekans	9
	Yüzde	9
	Ortalama	9
	Standart Sapma	9
	Toplam	36
Nitel Analizler	İçerik Analizi	19
	Betimsel Analiz	8
	Doküman Analiz	3
	NVİVO	5
	Toplam	35
İlişki Testleri	Ki Kare	1
	Korelasyon	2
	Çoklu Regresyon	1
	Toplam	4
GENEL TOPLAM	298	100

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerde oransal olarak en çok fark testleri (%24,8) ve akabinde betimsel analizlerin (%12,1) yapıldığı görülmüştür. Nitel analizler (%11,7) ve ilişki testleri (%1,3) ise nispeten daha az oranda kullanılmıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Belirli bir konu dahilinde yapılmış çalışmaların genel eğilimlerinin incelenmesi, o alandaki bilgi boşluklarının belirlenmesine katkı sağlayarak varsa eksikliklerin daha net bir şekilde görülmesini kolaylaştırır. Bunun yanı sıra, ilgili konuyla alakalı hangi kavramların daha çok vurgulandığı, hangi konular üzerinde daha az araştırmalar yapıldığı ve potansiyel araştırma alanların neler olacağı daha açık bir şekilde belirlenmesi sağlanmış olur. Böylece, araştırmacılara kapsamlı bir bakış açısı sunulmuş, daha derinlemesine ve kapsamlı çalışmalara temel oluşturulmuş ve zengin bir kaynak teşkil edilmiş olur (Gündoğdu vd., 2016). Bu çalışmada da sosyal bilgiler eğitiminde, dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerdeki genel eğilimlerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Böylece, dijital ve dijitalleşme konularında araştırma yapmak isteyen araştırmacılara daha kapsamlı bir perspektif sunularak gelecekteki çalışmaları için bir fikir teşkil etmesi ve zengin bir kaynak sunması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, bu çalışma doğrultusunda YÖK Tez Merkezi veri tabanından istifade edilerek sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularında yapılmış toplam 57 adet teze erişilmiştir. Bu lisansüstü tezlerin ise 17’si doktora düzeyinde; 40’ı da yüksek lisans düzeyindedir. İlgili bütün tezler için titiz ve şeffaf bir süreç yürütülerek tek tek incelenmeye ve genel eğilimleri belirlemeye yönelik çaba sarf edilmiştir.

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerin %70'i yüksek lisans düzeyinde, %30'u da doktora düzeyindedir. Esasında, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden oransal olarak daha fazla olmasının temel nedeni; yüksek lisans programlarının, doktora programlarına kıyasla daha yaygın olmasıdır. Dolayısıyla, yüksek lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenci sayısı genellikle doktora programlarında öğrenim gören öğrenci sayısından daha fazladır. Bu durum, daha fazla yüksek lisans tezi yazılmasına ve sunulmasına sebebiyet verir. Bu hususun ise akademik dünyada yaygın bir durum olduğu ifade edilebilir (Yılmaz & Deniz-Çeliker, 2022).

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerde araştırmacıların %58'inin erkek ve %42'sinin de kadın olduğu saptanmıştır. Akgün ve Akgün (2021), sosyal bilgilerde teknoloji kullanımını temele alan tezleri incelemiş ve bu tezlerin %61'inin erkek araştırmacılar tarafından yapıldığını tespit etmiştir. Bu iki sonuç birbirini desteklemektedir. Ancak, Tereci ve Bindak (2019) ise matematik eğitimindeki lisansüstü seviyesindeki 602 tezi incelemiş ve bunun %62'sinin kadın araştırmacılar tarafından yapıldığını saptamıştır. Dolayısıyla, burada elde edilen veriler ile bu araştırmada ulaşılan veriler birbiriyle çelişmektedir. Buradan hareketle, disiplinler arası ve farklı alanlara özgü çalışmaların sonuçlarının cinsiyet dağılımında farklılıklar gösterebileceği söylenebilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezler 2011 yılından itibaren yapılmaya başlandığı görülmüştür. Ancak, 2019 ve sonrasında bu hususta yapılan tezlerde oransal olarak belirgin bir artış görülmüştür. Aydoğdu (2021), Türkiye'de artırılmış gerçeklik teknolojisini konu edinen tezleri incelemiş ve burada 2019 ve sonrasında ilgili çalışmalarda büyük bir ivmenin yaşandığını vurgulamıştır. Avcı-Akçalı ve Baş (2020), sosyal bilgilerde teknoloji temelli çalışmaların 2010 ve sonrasında önemli bir artış yaşadığını ifade etmiştir. Kayaalp ve Meral (2023), sosyal bilgiler eğitiminde teknolojiyi konu alan tezleri incelemiş ve bunun sonucunda bilhassa 2019 ve sonrasında bu alanda ciddi bir artışın yaşandığını vurgulamıştır. Yılmaz ve Deniz-Çeliker (2022), fen eğitiminde teknolojiyi konu edinen tezleri incelemiş ve bunun neticesinde 2019 yılında bu alanda ciddi bir artışın yaşandığı saptamıştır. Yukarıda zikredilen çalışmalarda elde edilen sonuçlarla bu araştırmada elde edilen sonuçların birbirini desteklediği ve benzerlik taşıdığı görülmüştür. 2019 ve sonrasında teknolojiyi, dijital ve dijitalleşmeyi konu edinen çalışmalardaki artışın bir nedeni olarak; günümüzde giderek daha fazla önem kazanması, popüleritesinin artması ve günlük hayatta daha fazla yer tutması olarak gösterilebilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezler en fazla; Mersin, Atatürk, Yıldız Teknik, Anadolu ve Kocatepe Üniversitesinde yapıldığı görülmüştür. Aydoğdu (2021), tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de artırılmış gerçeklik teknolojisini konu edinen lisansüstü tezlerin incelenmesi yapılmış ve bunun neticesinde bu tezlerin en fazla yapıldığı üniversiteler arasında; Atatürk ve Anadolu üniversitesinin de bulunduğunu saptanmıştır. Sallabaş ve Polat (2022) tarafından yapılan çalışmada teknoloji tabanlı konuları temele alan çalışmalar incelenmiş ve bunun neticesinde bu çalışmaların en fazla yapıldığı üniversiteler arasında; Atatürk ve Yıldız Teknik üniversitelerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Benzer bir çalışmada da Afşin-Tekelioğlu ve Önal (2023) tarafından yapılmış olup bu çalışmada da teknoloji temelli konuları temele alan tezler incelenmiş ve bu tezlerin en fazla yapıldığı üniversiteler arasında Atatürk üniversitesinin de bulunduğu saptanmıştır. Dolayısıyla bütün bu çalışmaların birbirini desteklediği ve benzer bulgulara sahip olduğu söylenebilir. Buna ek olarak, bahsi geçen üniversitelerin dijital, dijitalleşme ve teknoloji temelli çalışmalar üzerinde önemli bir etki ve katkı sağladığı da ifade edilebilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerde en fazla nicel yöntem (%44) ve akabinde karma yöntem (%35) kullanılmıştır. En az kullanılan yöntem ise nitel yöntem (%21) olarak tespit edilmiştir. Gökçearslan vd., (2023), sosyal bilgilerde teknoloji kullanımını konu edinen tezleri incelemiş ve bu tezlerde nicel yöntemin en fazla, nitel yöntemin ise en az kullanıldığı yöntem olarak tespit etmiştir. Benzer bir çalışmada Mutlu vd. (2020) tarafından yapılmıştır. Şöyle ki; bu çalışmada da sosyal bilgilerde teknoloji kullanımını konu edinen tezleri incelemiş ve bu tezlerin çok büyük bir bölümünün nicel yöntemlerle yapıldığı, nitel yöntemin ise çok az kullanıldığı saptamıştır. Bütün bu çalışmaların birbirini desteklediği ve benzer sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir. Bütün bu çalışmalarda nicel yöntemin büyük oranda tercih

edilmesinin temel nedeni olarak; araştırmacıların genellikle veri toplama ve analiz süreçlerinde sayısal verilere dayalı yöntemleri tercih etmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezler içinde oransal olarak en fazla; tarama deseni, yarı deneysel desen ve açıklayıcı ardışık desen kullanılmıştır. Mutlu vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada da deneysel ve tarama desenleri en fazla kullanılan desenler olarak tercih edilmiştir. Şimşek vd., (2008) Türkiye'deki eğitim teknolojisi konu edinen doktora tezleri incelemiş ve benzer bir sonuç olarak en fazla tarama ve deneysel desenlerin kullanıldığı tespit etmiştir. Çakmak vd., (2022), sosyal bilgilerde tarih konusunda yapılan tezleri incelemiş ve bunun neticesinde en fazla tarama ve yarı deneysel desenin tercih edildiğini saptamıştır. Bütün bu çalışmaların verilerinin benzerlik arz ettiği ve birbirini desteklediği söylenebilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temel alan tezlerde en yaygın örneklem gruplarının öğrenciler, öğretmen adayları ve öğretmenler olduğu tespit edilmiştir. Benzer sonuçlar da Ahi ve Kıldan, (2013), Dilek vd., (2018) ve Çakmak (2021) tarafından yapılan çalışmalarda elde edilmiştir. Dolayısıyla bütün bu çalışmaların birbirini desteklediği söylenebilir.

Son olarak, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezlerde oransal olarak en çok fark testleri ve akabinde betimleyici analizlerin yapıldığı görülmüştür. Nitel analizler ise nispeten daha az oranda kullanılmıştır. Akgün ve Akgün (2021), sosyal bilgilerde teknoloji kullanımını temele alan tezleri incelemiş ve bunun neticesinde bu tezlerin çok büyük bir bölümünde betimleyici analizlerin ve fark testlerinin kullanıldığını tespit etmiştir. Genç (2020), fen bilgisi eğitiminde yapılmış tezleri içerik analizi yöntemiyle incelemiş ve bunun sonucunda betimleyici analizlerin ve fark testlerinin en fazla kullanılan analiz yöntemlerinden olduğunu saptamıştır. Bütün bu çalışmaların verilerinin birbiriyle örtüştüğü söylenebilir.

4.1. Öneriler

Yapılan bu araştırma sonuçlarına dayanarak şu öneriler sunulabilir:

- Bu çalışmada, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularını temele alan tezler incelenmiştir. Başka çalışmalarda, tezlerin yanı sıra makaleler, bildiriler ve kitaplar da incelenebilir ve bu kaynaklar arasında genel bir değerlendirme yapılabilir.
- Bu çalışma, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşme konularına odaklanmıştır. Bunun yanı sıra, fen, Türkçe, okul öncesi, matematik gibi farklı eğitim alanlarında da benzer çalışmalar yapılabilir bu alanlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılabilir.
- Bu çalışmada, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşmeyle ilgili pek çok anahtar kavramın farklı tezlerde geniş bir şekilde ele alındığını göstermiştir. Bu anahtar kavramlara ek olarak; dijital iletişim becerileri, dijital pedagoji, dijital deneyim tasarımı ve dijital öğrenme analitiği gibi konularda yeni çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışmada, sosyal bilgiler eğitiminde dijital ve dijitalleşmeyle ilgili 57 tez incelenmiştir. Ancak bu tezler içerisinde sadece bir tez "dijitalleşme" anahtar kavramına vurgu yapmıştır. Bu hususta, daha fazla çalışma yapılabilir, dijitalleşmenin sosyal bilgilere olan etkisi incelenebilir, buna dair öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerine başvurulabilir.

Kaynakça/Reference

- Afşin-Tekelioğlu, M. L., & Önal, N. (2023). Teknolojik pedagojik alan bilgisi üzerine yazılmış ulusal lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 4(2), 100-116.
- Ahi, B., & Kıldan, A. O. (2013). Türkiye'de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(27), 23-46.
- Akalın, B., & Veranyurt, Ü. (2020). Sağlıkta dijitalleşme ve yapay zekâ. *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi*, 2(2), 128-137.
- Akgül, M. (2017). Dijitalleşme ve din. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 17(2), 191-207.
- Akgün, İ., & Akgün, M. (2021). Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 227-247.
- Akinyemi, I. A., Amaechi, L. I., & Etoh, L. C. (2022). Digitalization of education in nigerian secondary schools: benefits & challenges. *Journal of Education And Humanities Research (JEHR), University of Balochistan, Quetta*, 13(1), 34-42.
- Arısoy, B. (2022). Digitalization in education. *Cypriot Journal of Educational Science*, 17(5), 1799-1811. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i5.6982>
- Atatanır, H. (2022). Dijitalleşme: iş yaşamında ve sosyal güvenlik. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, Dijitalleşme Özel Sayısı. 77-92. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1121347>
- Avcı-Akçalı, A., & Baş, Ö. (2020). Sosyal bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımı konusundaki araştırmalar. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 81, 15-30.
- Aydoğdu, F. (2021). Türkiye'de artırılmış gerçeklikle ilgili eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(2), 338-357. <https://doi.org/10.17943/etku.878443>
- Balyer, A., & Öz, Ö. (2018). Academicians' views on digital transformation in education. *International Online Journal of Education and Teaching*, 5(4), 809-830.
- Bozkurt, A., Hamutoğlu, N.B., Liman Kaban, A., Taşçı, G., & Aykul, M. (2021). Dijital bilgi çağı: Dijital toplum, dijital dönüşüm, dijital eğitim ve dijital yeterlilikler. *Açıkoğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(2), 35-63. <https://doi.org/10.51948/auad.911584>
- Çakmak, Z., Akgün, İ. H., & Salur, M. (2021). 8. sınıf TC inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Belgi Dergisi*, (22), 825-843. <https://doi.org/10.33431/belgi.940240>
- Çakmak, Z., Akgün, İ. H., & Salur, M. (2022). Sosyal bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılmış tezlerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(82), 528-545. <https://doi.org/10.17755/esosder.1006417>
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Değirmencioğlu, G. (2016). Dijitalleşme çağında gazeteciliğin geleceği ve inovasyon haberciliği. *TRT Akademi*, 1(2), 590-606.
- Dilek, A., Baysan, S., & Öztürk, A. A. (2018). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan yüksek lisans tezleri: bir içerik analizi çalışması. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 581-602.
- Ermakova, Y. D. (2020). Changing educational trends in the context of global digitalization of society. *Vestnik of Samara State Technical University Psychological and Pedagogical Sciences*, 17(2), 87-97.
- Ersöz, B., & Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve bilişim teknolojilerinin çalışanlar üzerindeki etkileri. *AJITE: Academic Journal of Information Technology*, 11(42), 170-179. <https://doi.org/10.5824/ajite.2020.03.007.x>
- Frolova, E. V., Rogach, O. V., & Ryabova, T. M. (2020). Digitalization of education in modern scientific discourse: new trends and risks analysis. *European Journal of Contemporary Education*, 9(2), 313-336.
- Genç, H. N. (2020). Fen bilgisi eğitimi alanında kavram karikatürü ile ilgili tezler üzerine bir içerik analizi: Türkiye örneği (2007-2019). *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(13), 267-290.

- Gökçearslan, B., Ünal, A. İ., & Değirmenci, N. (2023). Sosyal bilgiler eğitiminde teknolojik kullanıma yönelik lisansüstü tezlerin analizi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 14-28.
- Gündoğdu, K., Yüksel, S., Akyol, B., & Vural, R. A. (2016). Hayat boyu öğrenme konusunda yayımlanan tez ve makalelere ilişkin bir içerik analizi. 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1491-1513. <https://doi.org/10.17556/jef.88957>
- Habibi, F., & Zabardast, M. A. (2020). Digitalization, education and economic growth: A comparative analysis of Middle East and OECD countries. *Technology in Society*, 63, 101370.
- Islam, S., & Jahan, N. (2018). Digitalization and education system: a survey. *International Journal of Computer Science and Information Security (IJCSIS)*, 16(1), 70-73.
- Kalimullina, O., Tarman, B., & Stepanova, I. (2021). Education in the context of digitalization and culture. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 8(1), 226-238.
- Kayaalp, F., & Meral, E. (2023). Sosyal bilgiler öğretiminde teknoloji temelli lisansüstü tez çalışmalarının sistematik analizi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 13(2), 127-147. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1267102>
- Makarova, E. A., & Makarova, E. L. (2018). Blending pedagogy and digital technology to transform educational environment. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 6(2), 57-65.
- Makosa, P. (2013). Advantages and disadvantages of digital education. *Biuletyn Edukacji Medialnej*, (2), 21-31.
- Meier, S., & Poweleit, A. (2023). Talking 'bout digitality. An analysis of PE curricula in German-speaking countries. *Current Issues in Sport Science*, 8(3), 1-18. <https://doi.org/10.36950/2023.3ciss003>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar) <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20BİLGİLER%20ÖĞRETİM%20PROGRAMI%20.pdf>
- Mutlu, N., Bayram, B., & Taçyıldız, Y. (2020). Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojisi kullanımı ile ilgili tezlerin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar*, (Özel Sayı), 29-38. <https://doi.org/10.31455/asya.809674>
- Ormanlı, O. (2012). Dijitalleşme ve Türk sineması. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 2(2), 32-38.
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Panchenko, V., & Dovhenko, Y. (2023). Digitalization as an innovative modern factor business development: prospects and threats. *The Development of Innovations and Financial Technology in the Digital Economy*. 230, 87-106. <https://doi.org/10.36690/DIFTDE2023-87-106>
- Prokopenko, O. (2021). Technological challenges of our time in the digitalization of the education of the future. *Futurity Education*, 1(2), 4-13. <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.14>
- Sallabaş, F., & Polat, T. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde teknoloji tabanlı konular üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 7(2), 183-212.
- Salur, M. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijitalleşme kavramına yönelik metaforik algıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 20-40. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2023.210>
- Shah, V. M., & Shah, D. (2023). Impact of digitalisation in education-a literature review analysis. *Towards Excellence*, 15(2), 333-343.
- Suri, H., & Clarke, D. (2009). Advancements in research synthesis methods: From a methodologically inclusive perspective. *Review of Educational Research*, 79(1), 395-430.
- Şeker, S. E., (2014). Dijitalleşme. *Systems Research*, 21(4), 748-759.

- Şimşek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kılıçer, K., Akbulut, Y., & Yıldırım, Y. (2008). Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 439-458.
- TDK, (2024). <https://sozluk.gov.tr> (Adresinde erişim sağlanmıştır).
- Terci, A., & Bindak, R. (2019). 2010-2017 yılları arasında Türkiye'de matematik eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 40-55. <https://doi.org/10.21666/muefd.485737>
- Titarenko, L. G. (2023). Digitalization of education: students' perception of distance learning and risks. *Voprosy Filosofii*, (1), 115-124. <https://doi.org/10.21146/0042-8744-2023-1-115-124>
- Tursunalievich, A. Z., & Rahmat, A. (2021). Challenges in developing a digital educational environment. *Aksara: Jurnal Ilmu Pendidikan Nonformal*, 7(2), 247-254.
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188- 201. <https://doi.org/10.21733/ibad.871703>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A., & Deniz-Çeliker, H. (2022). 2010-2020 yılları arasında teknoloji temelli fen eğitimi alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-231. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1087868>
- Yücel, G., & Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-yapay zeka ve muhasebe beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (17), 47-60.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Although the term “digital” is generally used to describe electronic devices or processes, it can actually be defined as the electronic processing and display of data. In fact, digital refers not only to electronic activities and tools, but also to processing information important to people through digital means. Thus, in this process, data are transformed into information and knowledge is obtained by attributing meaning to the information. Digital transformation, which has gained momentum with globalization, means that data are digitally processed and used by people (Bozkurt, 2021).

Ersöz and Özmen (2020) define digitalization as the process of converting information, documents or files into signals via a computer and transferring them to digital platforms in an accessible format.

2. METHOD

The purpose of the current study is to examine the theses focused on the subjects of digital and digitalization in social studies education. Descriptive content analysis was used in this study. The population of this study consists of theses focused on the subjects of digital and digitalization in social studies education. From this population, theses that were suitable for the subject of study at the YÖK thesis centre and completed by the first half of 2024 were selected as the sample by using the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods. The theses included in this study were examined in different categories. These categories include the type of theses, the year of publication, the gender of the researcher, the title of the thesis advisors, the university and institute where the theses were written, the thesis topic and the key concepts, the method, design, sample group and size, data collection tools and analyses.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

Of the theses analysed, 70% are master’s theses and 30% are doctoral theses. Of the researchers, 58% are males and 42% are females. Theses on the subjects of digital and digitalization in the field of social studies education were first published in 2011. The highest number of theses were completed in 2019 and afterwards. It was determined that of the 57 theses included in the study, 10 (17.6%) were written at Mersin and Atatürk Universities and 12 (21%) at Yıldız Technical, Anadolu and Kocatepe Universities. The most common key concepts in the theses are: digital citizenship, digital story, digital literacy and digital game. In the theses, quantitative methods were found to be most preferred methods, followed by mixed methods. The least used method was determined to be the qualitative method. In the theses, survey design, quasi-experimental design and explanatory sequential design were used the most. The most preferred sample groups in the theses were students, pre-service teachers and teachers. The sample size in 59.3% of the theses is 0-100 and in 24.1% of the theses, it is 100-200.

Examining the general trends of studies conducted on a particular subject contributes to the identification of knowledge gaps in that field and makes it easier to see the deficiencies, if any, more clearly. Thus, a comprehensive perspective is presented to researchers, a basis for more in-depth and comprehensive studies is formed and a rich resource is created (Gündoğdu et al., 2016). In this study, it is aimed to determine the general trends in theses focused on the subjects of digital and digitalization in social studies education. Thus, it is aimed to provide a more comprehensive perspective to researchers who want to conduct research on the subjects of digital and digitalization, to provide an idea for their future studies and to provide a rich resource. In this context, a total of 57 theses on the subjects of digital and digitalization in

social studies education were reached from the YÖK thesis centre. A meticulous and transparent process was carried out for all the theses to examine them one by one and determine general trends.

It was seen that theses on the subjects of digital and digitalization in social studies education have started to be prepared since 2011. However, there has been a significant increase in the number of theses written on this subject in 2019 and later. Aydoğdu (2021) examined the theses on augmented reality technology in Turkey and emphasized that there was a great increase in the number of studies in 2019 and afterwards. Avcı-Akçalı and Baş (2020) stated that technology-based studies in social studies experienced a significant increase in 2010 and afterwards.

The highest number of theses on the subjects of digital and digitalization in social studies education was found to be written in Mersin, Atatürk, Yıldız Teknik, Anadolu and Kocatepe Universities. In the study conducted by Aydoğdu (2021), graduate theses on augmented reality technology in Turkey were examined, and as a result, it was determined that Atatürk and Anadolu Universities were among the universities where these theses were written the most. In the study conducted by Sallabaş and Polat (2022), studies focused on technology-based subjects were examined, and as a result, it was determined that Atatürk and Yıldız Technical Universities were among the universities where these studies were carried out the most.

Of the theses analysed in this study, 70% are master's theses and 30% are doctoral theses. The main reason why master's theses are proportionally more than doctoral theses is that master's programs are more common than doctoral programs. Therefore, the number of students in master's programs is generally higher than the number of students in doctoral programs. This causes more master's theses to be written and presented (Yılmaz and Deniz-Çeliker, 2022).

In the theses analysed in this study, it was determined that 58% of the researchers are males and 42% are females. Akgün and Akgün (2021) examined the theses on the use of technology in social studies and found that 61% of these theses were written by male researchers.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışma etik kurul iznini gerektirmemektedir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Çalışma tek yazarlı olduğundan araştırmaya katkı oranı %100’dür.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı ve çıkar çatışması bulunmamaktadır. Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.